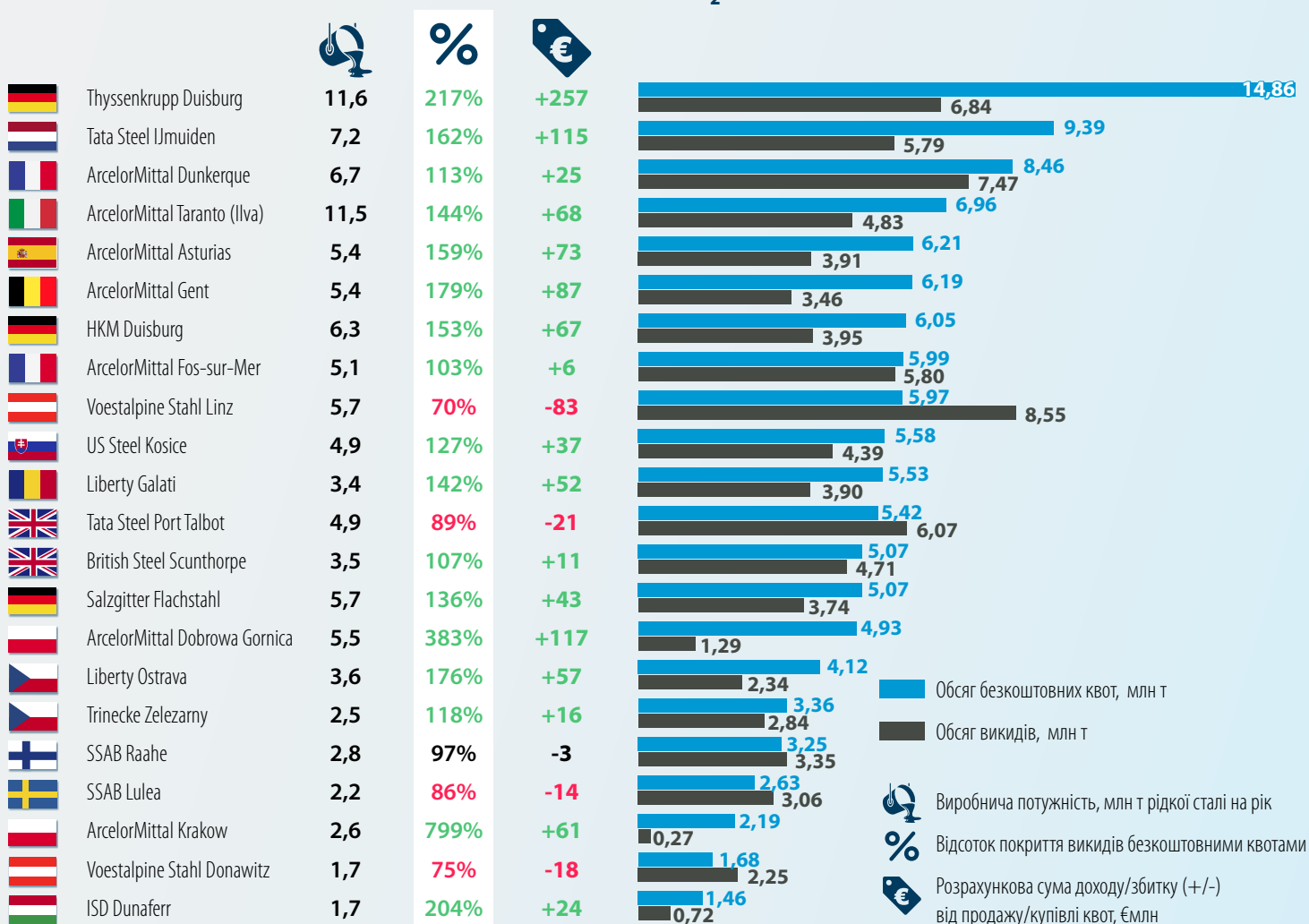

Як працює система EU ETS: приклад виробників сталі ЄС

Коли ви бачите ціну на викиди CO₂ в системі торгівлі квотами EU ETS на рівні понад €40, ви думаєте про те, що європейські виробники за кожну тону викидів платять €40 або більше? Це далеко не так. На прикладі найбільших виробників сталі ЄС ви можете побачити, що наразі більшість європейських заводів не платять за викиди CO₂ зовсім нічого. Нуль. Це можливо завдяки тому, що обсяг отриманих безкоштовних квот значно більший за їх фактичний обсяг викидів. Більш того, заводи в 2020 р. мали можливість отримати близько €1 млрд прибутку за рахунок реалізації надлишкових квот в системі EU ETS.

В ЄС налічується 29 виробників конвертерної сталі загальною виробничою потужністю 128 млн т сталі на рік. GMK Center проаналізував дані Єврокомісії по викидах за 2020 р. по 22 найбільших з них, загальною потужністю 110 млн т, тобто 86% всіх потужностей ЄС.

Покриття безкоштовними квотами викидів CO₂ виробників сталі в ЄС в 2020 р.

Джерело даних: Єврокомісія, дані компаній, розрахунки GMK Center

18 з 22 заводів мали надлишкові квоти, тобто мали можливість не сплачувати за викиди CO₂

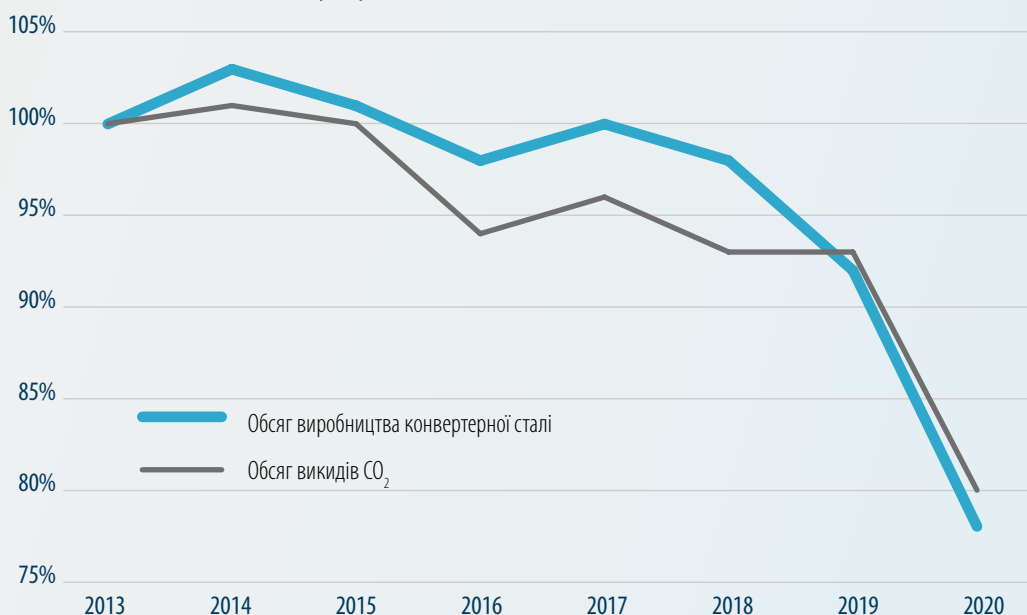
€ 1 млрд додаткового доходу мали можливість отримати підприємства за рахунок реалізації надлишкових квот, якщо врахувати середню ціну квот в 2020 р.

70% склав мінімальний в ЄС рівень покриття обсягу викидів CO₂ безкоштовними квотами в 2020 р., що мав Voestalpine Stahl Linz. Тобто компанія сплачувала лише 30% від вартості викидів

Основні висновки:

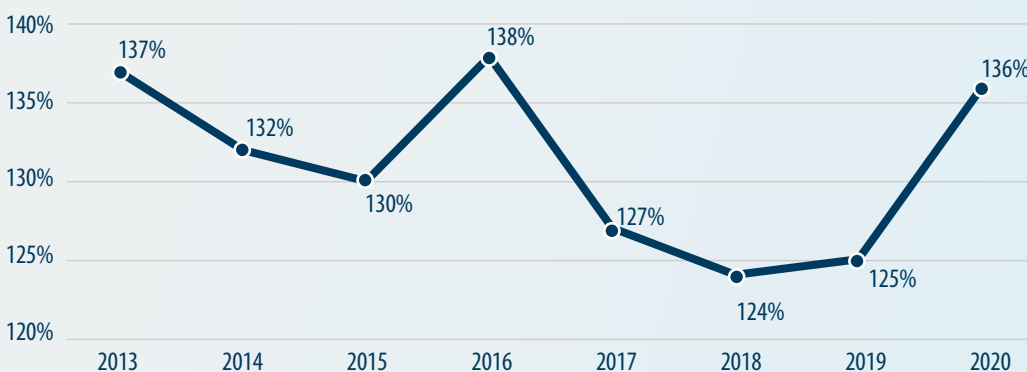
- ▶ Українські виробники сталі в 2020 р. мали більший рівень фіскального навантаження за викиди CO₂ ніж 18 з 22 найбільших виробників ЄС. Система оподаткування викидів CO₂ в Україні передбачає платежі за кожну тону викидів. Тому, навіть при діючих ставках податку за викиди CO₂ (10 грн/т в 2020 р.), вітчизняні виробники мали більший фіскальний тиск.
- ▶ Перевищення обсягу безкоштовних квот над фактичними викидами мало місце протягом дії фаз 1-3 EU ETS. Тобто, виробники сталі в ЄС мали можливість протягом 15 років отримувати додатковий дохід від продажу надлишкових квот.
- ▶ Ціноутворення на викиди вуглецю не є стимулом декарбонізації в ЄС. Виробники реалізують проекти декарбонізації, фактично, не маючи фіскального навантаження. Фактором, що стимулює процеси скорочення викидів виробників сталі в ЄС є інструменти фінансування проектів з боку держави.

Динаміка обсягу виробництва конвертерної сталі в ЄС та обсягу викидів CO₂ за видом діяльності «Виробництво чавуну на сталі»

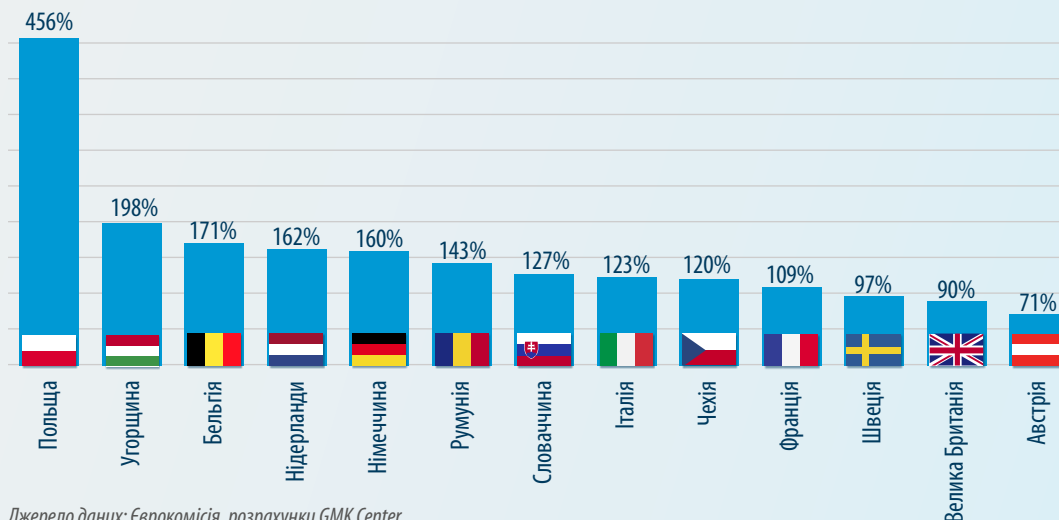
Джерело даних: WSA, Єврокомісія, розрахунки GMK Center

Динаміка середнього рівня покриття безкоштовними квотами викидів CO₂ по виду діяльності «Виробництво чавуну та сталі» в ЄС

Джерело даних: Єврокомісія, розрахунки GMK Center

Покриття безкоштовними квотами викидів CO₂ по виду діяльності «Виробництво чавуну та сталі» в ЄС в 2020 р.

Джерело даних: Єврокомісія, розрахунки GMK Center

Надлишкові квоти виникли у виробників сталі ЄС не через ефективність проектів декарбонізації, а через зменшення обсягів виробництва та конструкцію системи торгівлі квотами. При конструюванні системи торгівлі квотами в ЄС, був закладений завищений рівень безкоштовних квот. Тому, довгий час ціна купівлі квот на викиди лишалася мінімальною та до 2018 р. не перевищувала €8. Зменшення обсягів виробництва конвертерної сталі в ЄС в 2020 р., порівняно до 2013 р., склало 22%. За той же час обсяг викидів CO₂ по виду діяльності «Виробництво чавуну та сталі» в ЄС зменшився лише на 20,2%. Тобто, питомі викиди навіть зросли.

В середньому, відсоток покриття безкоштовними квотами фактичних викидів в 2020 р. склав 136%. Показник минулого року міг бути викривлений за рахунок наслідків епідемії COVID-19. Але аналогічний рівень спостерігався протягом фаз 1-3 EU ETS в 2017-2019 рр. і жодного разу не падав нижче 120%.

На національному рівні **найбільші показники забезпечення безкоштовними квотами мають виробники Центральної та Східної Європи.** Наприклад, Польща – 456%, Угорщина – 198%, Румунія – 143%, Словаччина – 127%. Саме в цих країнах спостерігалось значне скорочення обсягів виробництва сталі.

Щороку обсяг безкоштовних квот знижується на 3%. Згідно умов фази 4 EU ETS, що стартувала в 2021 р., обсяг безкоштовних квот буде корегований на змінну середню обсягів виробництва за два останні роки, якщо обсяг виробництва зміниться більш ніж на 15% від базового, що використовувався для розрахунку безкоштовних квот. Тобто, починаючи з 2021 р. безкоштовні квоти не будуть перевищувати обсяг фактичних викидів більш ніж на 15%.

Але, слід зауважити, що при створенні системи EU ETS, яка стартувала в 2005 р., **був закладений більш ніж 15-річний перехідний період, в якому промислові підприємства взагалі не мали фіскального навантаження.**